

Heemtijdinghen

59ste jaargang nr. 3

september 2023

*Zegveld: van school
tot brandweerkazerne*

Stichts-Hollandse Historische Vereniging

Eeuwfeest voor gereformeerde Opstandingskerk

De vlag hing uit bij gereformeerd Woerden op dinsdag 26 september 1923. Op het terrein op de hoek van de Wilhelminaweg en de Verlengde Havenstraat (nu de Prins Bernhardlaan) legde dominee Jan Willem Gunst de eerste steen voor de bouw van de nieuwe kerk.

Door Bert van Elk

Het is niet bekend of de gereformeerde zielenherder wat schutterend met troffel, steen en mortel in de weer was, of dat hij resoluut de baksteen in de gereedliggende klodder specie drukte bij de matige westzuidwesten wind die die dag waaide en een temperatuur van net boven de vijftien graden. Het was een sobere ceremonie, vrij van versnaperingen en toespraken, geheel conform de gereformeerde traditie.

Het valt niet uit te sluiten dat de kerkbouw voor Gunst min of meer de kroon op zijn werk was in Woerden. Sinds 1894 had hij zich ingezet voor de groei van de gereformeerde kerk. En met succes, want tijdens zijn werkzame leven in Woerden groeide die geloofsgemeenschap van tussen de twee- en driehonderd naar rond de duizend leden. Qua omvang vielen zij volledig in het niet bij de veel grotere hervormde kerk of de nog omvangrijkere rooms-katholieke geloofsgemeenschap.

De bouw van de markante kerk in het centrum van de stad met de twee zadeldaken was een grote prestatie voor de gereformeerde gemeenschap van Woerden. Voor de Opstandingskerk koos ontwerper Herman

Ds. Jan Willem Gunst was van 1894 tot 1926 predikant van de gereformeerde kerk van Woerden. Binnen twee jaar na de ingebruikname van de kerk ging hij met emeritaat. (Foto RHC Rijnstreek en Lopikerwaard, W4421)

Nadat dominee Gunst de eerste steen had geplaatst, werd er op de bouwplaats een foto gemaakt met daarop de leden van de kerkenraad, genodigden en de bouwvakkers. Dominee Gunst staat in het midden van het gezelschap met handen over elkaar. (Foto RHC Rijnstreek en Lopikerwaard, W3853)

Gedenkplaat bij deze foto.

De plaquette ter gelegenheid van de legging van de eerste steen is niet aangebracht in een buitenmuur van de gereformeerde kerk, maar bevindt zich in het portaal van de kerk. Iedereen die het godshuis via de hoofdingang binnenkomt, passeert de marmeren plaat. (Foto auteur)

Onvlee uit Baarn voor rode bakstenen en natuurstenen elementen. De kerk met de slanke toren deed en doet denken aan de stijl van de beroemde architect Berlage. De topgevels hebben spitsvormige ramen met gekleurd glas-in-lood, dat binnen voor zacht licht zorgt. Aan de achterzijde van de kerk, aan de Julianastraat, verrees een vierkante kosterswoning (boven) en een vergaderzaal (onder). Rond de kerk staat een smeedijzeren hekwerk.

Het gebouw is nog altijd in gebruik bij de Protestantse Kerken in Nederland. Aannemer de Gebroeders Van Rijswijk uit Heemstede zette het pand neer voor een bedrag van 61.675 gulden. Onvlee was bij de officiële start van de bouw al zo ziek, dat hij bij het leggen van de eerste steen ontbrak. De bouw werd afgemaakt onder leiding van zijn collega-architect Jo(o)link.* De totale bouwkosten bedroegen zo’n 73.000 gulden (omgerekend naar 2023 ongeveer 673.500 euro).

Eerste gereformeerde kerk

De nieuwe Opstandingskerk was niet de eerste kerk van het kerkgenootschap. Die stond enkele tientallen meters noordelijker op de hoek van de Molenstraat en het Willemshof. De Gereformeerde Kerk in Woerden werd in 1887 opgericht door Willem Snel, Joseph Hamerling, Cornelis Verheul en Willem van Beek. Ze vonden de hervormde kerk niet strak genoeg meer in de leer en scheidden zich daarom, onder invloed van dominee Abraham Kuyper, af. De Woerdense gereformeerden kregen steun van predikant C.W.J. van Lummel uit Waarder. Op zijn advies werd snel na

de oprichting de vereniging Kerkelijke Kas opgericht, die de financiën van de nieuwe geloofsrichting beheerde. In 1888 kochten de gereformeerden een lapje grond aan voor een eigen kerkgebouwtje. Ze hadden hun oog laten vallen op ‘stadsgrond’ (...) ‘op de wal’ “en wel ter grootte van ongeveer drie Honderd meter.”

Kerkenraadslid Snel leende 600 gulden voor de bouw uit aan het kerkbestuur, Verheul 500 gulden en Hamerling 200 gulden. Door nog een obligatie uit te geven van 700 gulden was voldoende kapitaal binnen voor een eenvoudige kerk. Het is opmerkelijk dat drie kerkenraadsleden 1.300 gulden beschikbaar stelden voor de kerkenraad. Om het verschil tussen de hervormde kerk en de nieuwe gereformeerden te schetsen: degenen die de bestuursfuncties in de hervormde kerk vervulden, waren de gegoeden (lees: kapitaalkrachtigen) in de maatschappij. De voormannen van de Gereformeerde Kerk waren daarentegen klompenmaker, steenbakker, tuinder of boer; kortom: kleine Luyden en geen lieden van wie je zou verwachten dat het geld tegen de plinten klotst. Ze bleken dus kapitaalkrachtiger te zijn dan je zo op het eerste gezicht zou verwachten. Het kerkje voldeed lange tijd, maar doordat het aantal gereformeerden steeg – de ijverige dominee Gunst was hier ongetwijfeld debet aan – werd het na verloop van tijd veel te klein.

Grondaankoop

Vanaf 1922 werd er in de kerkenraad regelmatig gesproken over de verbouwing van het gebouw aan de Molenstraat. Er werd zelfs overwogen van het kerkje een kruisvormige

* De schrijfwijze van de achternaam van Onvlee’s opvolger is niet duidelijk. In de notulen van de kerkenraad staan beide spelvarianten. Waarschijnlijk gaat het om architect W.H.J. Jolink. Hij ontwierp onder meer het gebouw van de PKN Protestantse Gemeente Hoek van Holland aan de Prins Hendrikstraat 191. Dat gebouw werd in 1926 in gebruik genomen.

kerk te maken door er aan de zijanten een stukje aan te zetten. Daarvan werd echter, vanwege de beperkte ruimte om het pand, snel van afgezien. De kerkenraad stelde vervolgens een bouwcommissie in, bestaande uit dominee Gunst en de ouderlingen Engel, Hoogendoorn, De Langen, Verburg en Versloot. Vanaf half 1922 werd nagenoeg elke vergadering over nieuwbouw gesproken. Ouderling Hoogendoorn informeerde bij geloofsbroeders in Breukelen hoe de bouw van de gereformeerde kerk daar was verlopen. Dominee Gunst ging te rade bij een architect van gereformeerde huize, Herman Onvlee uit Baarn, over zijn ontwerp voor de kerk in De Bilt. Na zijn onderhoud was hij echter noch over Onvlee, noch over de kerk in De Bilt erg te spreken. Voorlopig dus exit voor Onvlee.

Over het ontwerp van de kerk in Breukelen was de Woerdense kerkenraad meer te spreken. Het was een kanshebber, maar toch schrokken de kerkleiders terug voor de aankoop van grond en de bouw van een nieuwe kerk terug. In de vergadering van maandag 30 oktober 1922 werd er volop over gediscussieerd of er wel van de gemeente Woerden grond moest worden aangekocht voor de bouw. Een van de kerkenraadsleden was ervan overtuigd dat de bouw moest doorgaan en stelde tijdens de vergadering dat “destijds met kleine kracht iets groots was ondernomen” en hij vroeg zich af “waarom dit nu, nu we veel sterker staan, niet meer zou gaan.” Een kennelijk overtuigend argument, want met slechts drie stemmen tegen werd besloten grond aan de Wilhelminaweg aan te kopen.

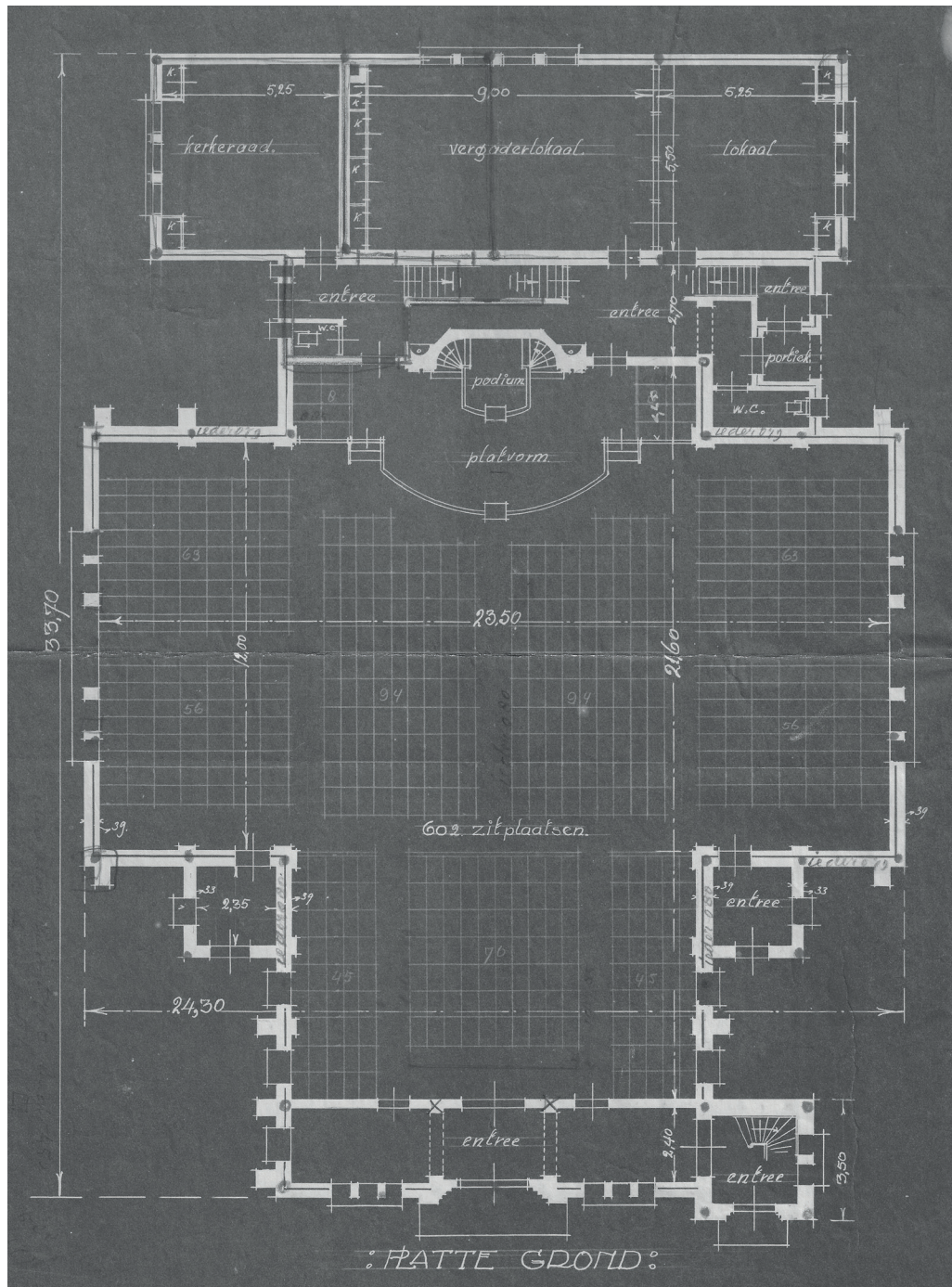
Die aankoop kwam in gevaar, zo bleek in november 1922, omdat aannemer B. Wassink al een claim had op de grond. Er was verderop in de straat nog wel grond beschikbaar, maar de kerkenraad gaf de voorkeur aan het stukje op de hoek. Dominee Gunst ging daarop in gesprek gaan met

gemeentebouwkundige Van der Meij van de gemeente Woerden. In december 1922 bleek dat B en W het stuk grond aan de gereformeerden gunden voor een bedrag van vier gulden per vierkante meter. De kerkenraad was blij en hapte toe. “Het geldt de eere Gods, en daarom moet er voortgang gemaakt worden. Het verleden heeft getoond, dat het dat het kan.”, aldus de notulen van de kerkenraad. De overdracht van de grond vond plaats op 15 maart 1923. De verkoopakte werd bij notaris Minkema getekend door dominee Gunst en de scriba van de Kerkenraad.

Ouderling H. de Wit becijferde dat er voor de aankoop van de grond en de bouw zo’n 40.000 gulden nodig was. Aan giften en in kas was “slechts” 10.000 gulden, zodat er 30.000 gulden zou moeten worden geleend om de bouw te bekostigen. Dominee Gunst had een vooruitziende blik en ging er van uit dat de bouw wel 70.000 gulden zou gaan kosten. Het gat in de begroting werd gevuld door met intekenlijsten langs de deuren te gaan bij de gereformeerden. Zo werd in korte tijd 12.004 gulden binnengehaald, bleek tijdens de vergadering van 3 januari 1923.

Zoektocht naar juiste architect

Nu de grondaankoop in kannen en kruiken was, trokken kerkenraadsleden het land in om overal kerkgebouwen te bezichtigen, zoals in Oude Wetering. Het in 1909 verreezen pand was door architect Tjeerd Cuypers ontworpen en de bouw kostte destijds 22.000 gulden. Drie kerkenraadsleden togen ook nog naar Kralingen, Dordrecht, Heerde en Steenwijk. Gelet op de verwachte bouwkosten viel het idee om ook de pastorie bij de nieuwe kerk te bouwen, al snel af als onhaalbaar. Dominee Gunst sprak in februari 1923 vertrouwelijk met architect Cuypers over zijn ontwerp. Laatstgenoemde schatte de kosten van de bouw in Woerden inmiddels al op minstens 60.000 gulden, plus nog eens een bedrag van

▲ De Opstandingskerk, gezien vanaf de Prins Bernhardlaan.

◀ De plattegrond van de Opstandingskerk. De kerkzaal bood plaats aan 602 kerkgangers. Daar kwamen nog eens tweehonderd plaatsen bij nadat er een galerij (gaanderij) in de kerk was aangebracht.

De noordelijke zijgevel van de kerk, die aan de Wilhelminaweg ligt. (Tekeningen RHC Rijnstreek en Lopikerwaard, W046-734)

250 gulden per maand als salaris van de opzichter. In de kerk zou beneden plaats zijn voor 650 personen en dat aantal zou kunnen worden uitgebreid als er ook op termijn nog een gaanderij (of galerij) in het gebouw zou worden aangebracht. Cuypers' honorarium bedroeg 6,96 procent van de bouwkosten en 1,54 procent van de details van het ontwerp. Begin maart 1923 had dominee Gunst een tweede onderhoud met Cuypers, maar na afloop daarvan concludeerde hij dat de

plannen van Cuypers mooi waren, maar te duur. De jonge en veelbelovende Rotterdamse architect Streefland kwam ook nog even als kandidaat ter sprake. Hij had een mooi ontwerp gemaakt voor een kerk, maar de kerkenraad vond het bezwaarlijk dat Streefland nog geen enkele kerk had gebouwd en daarom viel hij af.

Daarom kwam het ontwerp van Onvlee maar weer ter tafel. De bouwcommissie kreeg toestemming om nog maar eens met

hem te gaan praten. Onvlee kon honderd gulden krijgen voor de eerste uitgewerkte ontwerpschetsen. Bouwcommissielid Hoogendoorn bracht op 26 maart verslag uit van het onderhoud met de architect. Een kerk met ongeveer zeshonderd zitplaatsen en de mogelijkheid voor het later aanbrengen van een galerij kwam op een bedrag van zo'n vijftigduizend gulden. Het wachten was op een echte tekening. Die kwam half april. Het ontwerp bood plaats aan 604 personen en op de galerij konden nog eens 200 mensen zitten. Aan de achterzijde van de kerk kwamen drie vergaderlokalen en daarboven de kosterswoning. Zonder centrale verwarming kwam de bouw uit op 56.696 gulden, bleek uit nauwkeurigere berekeningen. Op de banken in de kerk kon nog wel duizend gulden worden beknipt, vond de zuinige kerkenraad. De zaak was nog niet definitief beklonken, want in dezelfde vergadering werd ook nog gesproken over een ontwerp van de Hilversumse architect Dullaart, voor een bedrag van vijftigduizend gulden, inclusief kosterswoning. De kerkenraad ging echter niet op het voorstel in, simpelweg omdat men de stijl van Dullaart niet mooi vond.

De bouwkosten

Het gebouw:	56.669 gulden
Het bouwterrein:	6.400 gulden
Loon architect en opzichter tijdens de bouw:	4.000 gulden
Een hek rond het terrein:	1.500 gulden
Centrale verwarming:	2.200 gulden
Verplaatsing orgel van oude naar nieuwe kerk:	250 gulden
Kerkmeubilair:	1.200 gulden
Meubilair voor de lokalen:	300 gulden
Onvoorzien:	2.000 gulden
Totaal	74.519 gulden
afgerond	75.000 gulden

Daarom werd het ontwerp van Onvlee nog maar eens besproken. Het bleek dat de inrichting van het gebouw nog bij de bouwsom moest worden opgeteld en het totale bedrag van 72.469 vond de kerkenraad wel wat hoog. Met wat tegenvallers zouden de kosten zomaar kunnen uitkomen op 73.000 gulden. Desondanks ging men akkoord.

Financiën

De nieuwe kerk werd gefinancierd met een hypotheek van dertigduizend gulden, tienduizend gulden moest uit een obligatielening komen. Via de collectebusjes diende drieduizend gulden te worden ingezameld en de verkoop van de oude kerk moest 6.600 gulden opleveren. Bleef over een tekort van zo'n vijfduizend gulden. De vergadering van de mannelijke lidmaten van de kerk op 23 april bood uitkomst.

In kas was 12.000 gulden, de hypotheek zou 30.000 gulden bedragen. De obligatie werd verhoogd naar 18.000 gulden (180 stuks van 100 gulden tegen vijf procent rente per jaar). 47 waren er al geplaatst. Tijdens de kerkenraadsvergadering van 14 mei 1923 bleek dat de obligatielening "meer dan voltekend is.". De bouw van de kerk werd gegund aan de Gebroeders Van Rijswijk uit Heemstede voor 61.675 gulden.

Er kwam tijdens de vergadering van 2 juli 1923 een probleem ter sprake. Bouwcommissielid Hoogendoorn las een brief voor van aannemersbedrijf Gebroeders Bouwmeester uit Noordwijk, die zich afvroegen of de kerkenraad wel wist dat in de aanneemsom nog eens een post van drie procent was opgenomen voor de architect, bovenop het al toegezegde honorarium. Verwondering en verontwaardiging onder de kerkenraadsleden. Ook bouwcommissielid en gemeentebouwkundige Van der Meij was teleurgesteld. Hoogendoorn stelde zich beschikbaar om met de briefschrijvers te praten. De volgende dag meldde hij tijdens

de ingelaste vergadering van de kerkenraad en de bouwcommissie dat in de Staat van Wijzigingen een briefkaart zat waarop stond dat een procent van de aanneemsom voor onkosten en twee procent voor salaris van de opzichter was bestemd. De Woerdense kerkenraad wist niet beter dan dat Onvlee de opzichter zou betalen. Met hem was een contract van 2.500 gulden aangegaan. Het was niet strafbaar wat er was gebeurd, bleek uit ingewonnen juridisch advies. Architect en aannemer werkten niet met dezelfde voorwaarden. Gemeentebouwkundige Van der Meij schatte in dat Onvlee wel met een oplossing voor de dubbele kosten zou komen en anders voor de klus zou bedanken.

De kerkenraad nodigde Onvlee uit voor een onderhoud. Donderdag 5 juli vergaderde de kerkenraad op half vier 's middags met Onvlee over die vermaledijde drie procent. De kerkenraad voelde zich in zijn vertrouwen geschaad en sommige leden wilden het project stilzetten. Onvlee trok stante pede het boetekleed aan en stelde voor 1.800 gulden van zijn honorarium af te halen. Hij tekende ter plekke een gezegeld stuk daarover. Ook plaatste hij zijn handtekening onder een stuk dat er geen bijwerk zou worden gedaan zonder eerst de bouwcommissie te hebben geraadpleegd. Daarmee was de kwestie geregeld.

Tijdens de vergadering van 13 juli meldde dominee Gunst dat een lid van de kerk, Nap, bereid was 25.000 gulden te storten als hypotheek op de nieuwe kerk. Het geld zou worden ondergebracht bij de Middenstands Credietbank voor rekening van de kerk. Daarmee waren de geldzorgen weg. Tot dagelijks opzichter bij de bouw werd D.A. Verbeek aangesteld. Niet dat daarna de bouw gladjes verliep. De gewaarschuwde gereformeerden telden voor twee! Opzichter Verbeek meldde zich half augustus boos bij dominee Gunst, dat hij niet langer de vertegenwoordiger van Onvlee op de bouw

wilde zijn, omdat kerkenraadslid Versloot met een duimstok op de bouwplaats verscheen, alles controleerde en met aannemer en werklui sprak. Zo had Verbeek er weinig trek meer in. Omdat Onvlee aan andere dan de in het bouwplan vermelde blauwe stenen de voorkeur had gegeven, riepen verontruste kerkenraadsleden de hulp in van gemeentebouwkundige Van der Meij. Die oordeelde dat Onvlee dat volgens het contract mocht doen, zolang er geen stenen van mindere waarde werden gebruikt. De bouw verliep daarna voorspoedig, behalve dan dat op 3 september bekend werd dat architect Onvlee zeer ernstig ziek was en zijn werk niet kon voortzetten. Twee weken later meldde zijn vervanger zich: architect W.H.J. Jo(o)link. Tijdens de kerkenraadsvergadering van 1 oktober 1923 kwam het overlijdensbericht van Onvlee. Dominee Gunst stuurde namens de kerkenraad een condoleancebrief aan de familie. Jo(o)link werd aangesteld voor een salaris van 250 gulden per maand. De weduwe van Onvlee mocht nog een rekening indienen voor het honorarium van Onvlee dat hij nog niet had gehad. Tijdens de vergadering van 29 oktober lag er een rekening van 25 procent van het honorarium, aangevuld met nog enkele bedragen voor tekeningen en bestek. Alles bij elkaar nam de weduwe genoeg met veertig procent van de resterende bezoldiging. Intussen vorderde de bouw van de kerk goed, maar door het slechte weer iets minder snel dan gehoopt.

Verkoop oude kerk

De kerkenraad hield zich in het najaar van 1923 ook bezig met de verkoop van het oude kerkgebouw op de hoek van de Molenstraat en de Willemshof. Voor dat pand bestond van verschillende kanten belangstelling. Woerdenaar Karsdorp wenste de oude kerk plus enkele huizen van de kerk te kopen voor 27.000 gulden. De kerk zelf stond

De oude gereformeerde kerk aan de Molenstraat werd in 1888 gebouwd. Vanaf 1924, toen de nieuwe Opstandingskerk aan de Wilhelminaweg in gebruik werd genomen, tot 1977 deed het gebouw daarna dienst gedaan als garage van eerst Van Rooijen en daarna J.A. Langeslag. Van 1977 tot aan de sloop in 1980 was het opslagplaats gemeentewerken. (Foto RHC Rijnstreek en Lopikerwaard, G2028)

te koop voor 14.000 gulden. Een van de extra voorwaarden voor verkoop was dat de kerkenraad wilde weten wat de nieuwe bestemming van het pand was. Karsdorp vond te prijs te hoog en wilde niet verder

gaan dan 8.500 gulden. De onderhandelingen liepen vast.

Daarom werd besloten dat belangstellenden op het gebouw mochten bieden. De termijn sloot maandag 25 februari 1924. De firma

Gezicht op het Willemsmolenhof vanaf de Kruittorenweg met links de garage die tot 1924 de gereformeerde kerk was. (Foto RHC Rijnstreek en Lopikerwaard, X0887)

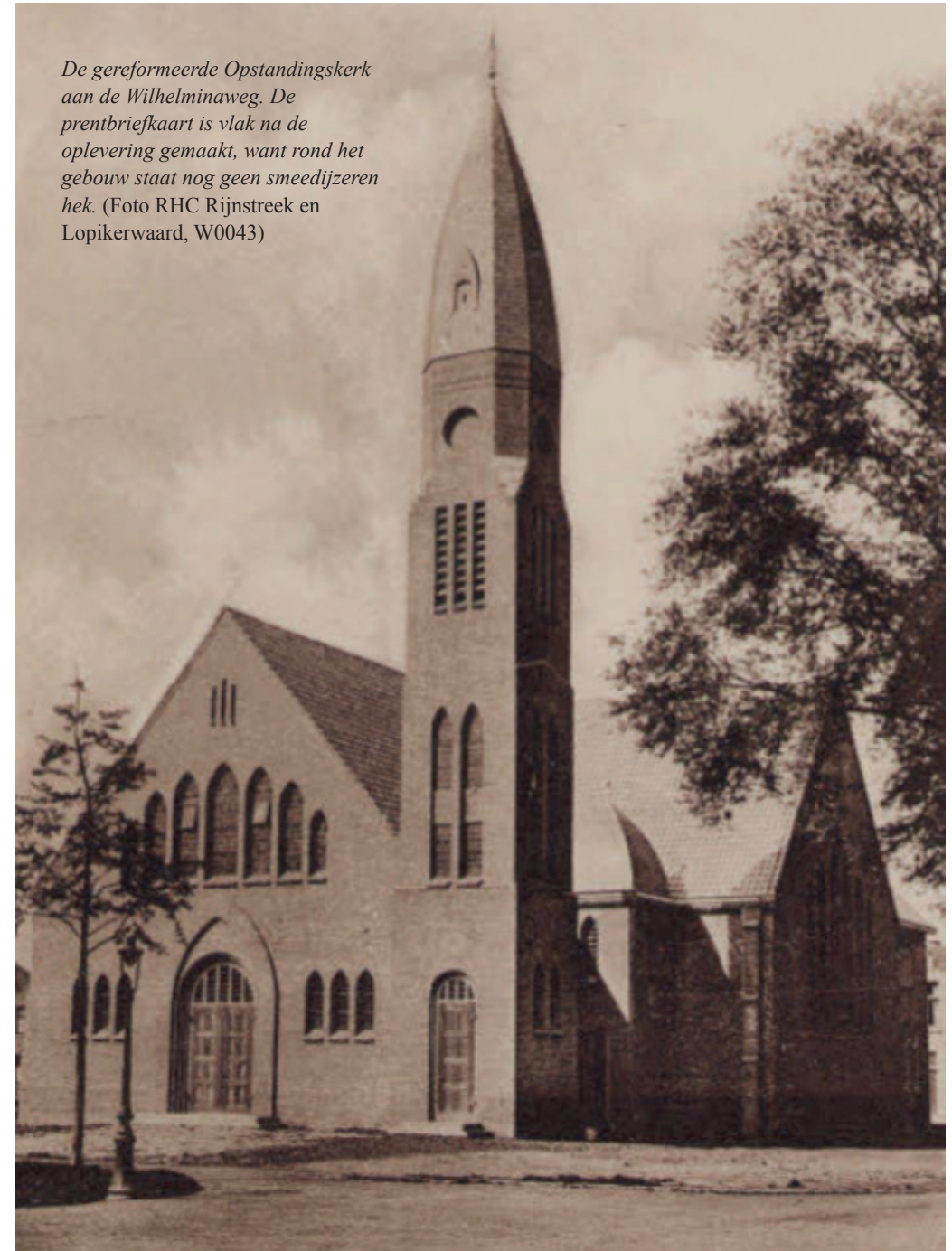
J.W. Blok uit Woerden was namens een onbekende klant bereid 9.250 gulden voor het pand neer te leggen om er een garage van te maken. De opdrachtgever was rijwielhandelaar Van Rooyen uit Woerden. Een poging vanuit de ouderlingen om de prijs te verhogen naar 10.000 gulden stuitte op een resoluut “nee” van Van Rooyen. De partijen werden het met elkaar eens en het gebouw zou op 1 mei worden overgedragen. Mocht de nieuwe kerk dan nog niet gereed zijn, dan konden de gereformeerden van hun oude gebouw gebruik blijven maken. Voor de eerste twee weken kostte hen dat tien gulden per week en daarna 25 gulden per week. De banken, gaslampen en preekstoel van de kerk werden te koop aangeboden. Met de verkoop van 66 banken van 3,95 meter uit de oude kerk wilde het aanvankelijk nog niet zo vlotten. Ook voor de preekstoel en de gaslampen was weinig belangstelling. Uiteindelijk kocht de kerk van Kamerik zes banken voor acht gulden per stuk en de overige werden gekocht door gemeentelid Hoogendoorn voor 75 gulden. De gaslampen

wilde niemand hebben en werden maar opgeslagen.

Torenuurwerk en lichtkroon

De bouw van de kerk vorderde goed en volgens ‘onpartijdigen’ die dominee Guntsprak, werd er goed werk geleverd. Begin maart 1924 bleek dat er geen geld was om in de toren van de kerk een uurwerk aan te brengen. Deze luxe kon de kerk zich volgens de bouwcommissie niet veroorloven, maar, stelde dominee Gunst, het zou “als geschenk zeer zeker in dank worden geaccepteerd.” Twee weken later was van de benodigde driehonderd gulden al tweehonderd binnen en weer twee weken later stond de teller op vierhonderd gulden. Ook werd groen licht gegeven voor de aansluiting van de kerk op het gemeentelijke elektriciteitsnet.

De levering van de grote lamp in de kerk, een lichtkroon, verliep minder soepel. Het ding kostte 670 gulden, maar de gereformeerde broeders hadden een open kroon willen hebben en die was honderd gulden duurder.

De gereformeerde Opstandingskerk aan de Wilhelminaweg. De prentbriefkaart is vlak na de oplevering gemaakt, want rond het gebouw staat nog geen smeedijzeren hek. (Foto RHC Rijnstreek en Lopikerwaard, W0043)

De Opstandingskerk met het kaaspakhuis op de hoek van de Wilhelminaweg en de Julianastraat. Achter de kerkzaal zijn de hoekige vergaderzalen en kosterwoning te zien. Sinds de jaren zestig woont er achter de kerk geen koster meer. (Foto RHC Rijnstreek en Lopikerwaard, X2410)

En dus ging de bouwcommissie op zoek naar een andere leverancier die wel kon leveren voor dat bedrag. Ze hadden geluk.

Oplevering en ingebruikname

De ingebruikname van de nieuwe kerk kwam steeds dichterbij. Die gebeurtenis eiste veel aandacht op de kerkenraad. Half april werd na enige discussie toegestaan dat een klein zangkoor medewerking zou verlenen aan de ingebruikname. Dat wil zeggen: het koor mocht na afloop van de dienst zingen. Niet tijdens. Zelfs dat ging vier ouderlingen nog te ver. Zij waren tegen. De oplevering van het gebouw zou rond 1 mei plaatshebben, werd

medegedeeld. De bouwcommissie liet het aan de leden van de kerkenraad over of zij daar bij wilden zijn. Het werd 30 april om 16.00 uur.

Het programma voor de openingsplechtigheid nam steeds vastere vormen aan. Op 28 april viel de beslissing dat bij de ingebruikname gemeenteleden mocht gaan zitten waar hij of zij wilde. Iets bijzonders, want in de oude kerk had iedereen zijn eigen, vaste zitplaats en veel kerkenraadsleden aarzelden of er in de nieuwe kerk van dit systeem moest worden afgeweken, al was het maar eenmalig. Voor de ingebruikname op 12 juni nodigde de kerkenraad tal van andere gereformeerde

Gezicht op de Prins Bernhardlaan met links de Opstandingskerk. De foto is gemaakt in de periode 1945-1955. Midden op de foto is nog de oude Nutskleuterschool te zien. (Foto RHC Rijnstreek en Lopikerwaard, G0986)

kerken uit, evenals de colleges van burgemeester en wethouders van Woerden, Rietveld, Barwoutswaarder en Zegveld. Ook architect Jo(o)link, de aannemer en de opzichter kregen een uitnodiging. Voor de eigen leden zou de kerk tijds opengaan, zodat iedereen een plekje kon innemen: op 12 juni om half zeven open. Voor andere belangstellenden een half uur later. De gemeenteleden kregen op drie dagen de gelegenheid om kaarten af te halen voor de dienst. Met de drukke inwijding van het kerkgebouw in het vooruitzicht besloot de kerkenraad zeventien groene toegangskaarten ('Toegang tot de Geref. Kerk') te laten

drukken door de gebroeders Vergeer aan de Hogewoerd en nog eens dertig witte met het woord 'Gereserveerd'. Vier commissarissen waren verantwoordelijk voor het ordelijke verloop van de opening en nog eens drie anderen voor de ontvangst van de genodigden. Dominee Gunst en de scriba benaderden de commandant van het Magazijn, majoor Eerbeek, om vijftig klapstoelen beschikbaar te stellen voor de speciale inwijdingsdienst. Overigens besloot de kerkenraad na de opening weer over te gaan op vaste plaatsen in de kerk. Men wilde de ruimte zo optimaal mogelijk benutten. Gezinnen mochten een

voorkeur opgeven om banken met elkaar te delen. Gemeenteleden die hardhorend of slecht ter been waren, konden dat melden bij de kerkenraad en daarmee werd bij de toedeling zoveel mogelijk rekening gehouden. Alleen voor het gezin van dominee Gunst werd een eigen bank vrijgehouden: de voorste bank voor vijf personen aan de rechterkant van het gebouw.

De feestelijke ingebruikname verliep geheel volgens plan. Dominee Gunst hield een feestrede, die na afloop te koop was voor vijftig cent. Het batig saldo ging naar de kerk. Er werd een dienst gehouden en na het plechtige 'Amen' van de zegen zong het koor. Daarna kregen diverse sprekers het woord. Na afloop van de plechtigheid fêteerde de kerkenraad de genodigden op koffie met een gebakje en een sigaar.

De bouwcommissie werd op 23 februari 1925 opgeheven. Op 24 augustus van dat jaar maakte de commissie van administratie bekend dat er in de toren een elektrisch uurwerk kreeg en dat de moederklok in de consistoriekamer kwam. De kwaliteit van het uurwerk bleek slecht te zijn. Na een betrekkelijk korte periode roestte het mechanisme zo zwaar, dat de klok moest worden uitgezet en uiteindelijk verwijderd. Eerst in 2003 werd er een nieuwe klok aangebracht in de toren. De Opstandingskerk is sinds de oplevering en ingebruikname nog een aantal keren intern onder handen genomen. Op 13 mei 1959 kreeg men toestemming van de gemeente voor de verbouwing van de kosterswoning op de eerste verdieping. Die maakte plaats voor vergaderuimten en een zaal voor grotere bijeenkomsten: het Arendsnest. De koster verhuisde naar een woning aan de Julianastraat. De centrale verwarming van de kerk werd verbeterd, er kwam kerktelefoon en de harde, rechte houten banken maakten plaats voor iets comfortabelere. In 1966

begon zelfs de bouw van een tweede gereformeerde kerk in Woerden, omdat het aantal lidmaten sterk groeide door de uitbreiding van de stad. De Kruiskerk op de hoek van de Jozef Israëlslaan en de Jan Steenstraat, is in 1967 in gebruik genomen. Beide gereformeerde kerken in Woerden zijn nog in gebruik bij de PKN, maar de exploitatiekosten van de oude Opstandingskerk drukken steeds zwaarder op het steeds kleiner wordende budget. De sloop van het gemeentelijke monument is (nog) niet aan de orde, wel is de vraag hoe lang het pand nog als kerk dienst doet.

Over de auteur:

Bert van Elk is geboren en getogen in Woerden. Hij werkte meer dan 44 jaar in de journalistiek. Eerst bij kranten en tijdschriften en de laatste 32 jaar als journalist bij het Ministerie van Defensie. Van Elk studeerde contemporaine geschiedenis aan de Universiteit Utrecht. Hij schreef diverse boeken over historische onderwerpen onder zijn eigen naam en werkte aan andere boeken mee.

Literatuurlijst

- Es, Jan van en Saskia van Ginkel-Meester: *Woerden. Geschiedenis en architectuur*. Utrecht 2000.
- Vliet, N. van, Iman Vroman e.a.: *'Van geslacht tot geslacht 1887-1987. 100 jaar Gereformeerde Kerk van Woerden en Zegveld*. Woerden, 1987.

Geraadpleegde archieven

- Regionaal Historisch Centrum Rijnstreek en Lopikerwaard: W143: Gereformeerde kerk van Woerden en Zegveld, 1887-2009, inv. nrs. 1, 4 en 5. W046: Bouwvergunningen gemeente Woerden 1923, inv. nr. 734

Website

www.weerverleden.nl

Colofon

Heemtijsdinghen is het orgaan van de STICHTS-HOLLANDSE HISTORISCHE VERENIGING (SHHV) ingeschreven bij de Kamer van Koophandel te Utrecht, nummer 40464434.

Website: shhv.info

Bestuur

Voorzitter:

N.J.J. (Niek) de Kort
Van Oudheusdenstraat 13
3441 AM Woerden
06 53 65 20 89

Secretaris:

F.H.M.M. (Frans) Langen
Bekenlaan 20
3448 XC Woerden
06 50 25 78 22

Penningmeester:

R.S.S. (Rob) van Zuijlen
Kastanjelaan 2
3471 CR Kamerik
06 57 08 02 33

Leden:

A.M.S. (Rowena) Kemkes,
P.O.J. (Peter) van der Horst
(2e secr.), A.C.W. (Lex) Albers,
M.J. (Magdaleen) Mulder-Snaauw (vice-voorzitter), J. (Joop) van Beek (2e pen.),
D.M.A. (Debora) d'Hont-Dieleman

Correspondentieadres

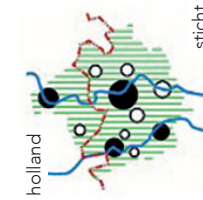
Bekenlaan 20, 3448 XC Woerden
of mail: mail@shhv.info

SHB-uitgaven en losse nummers van Heemtijsdinghen zijn te bestellen bij:

P.O.J. van der Horst
Oudelandseweg 28
3443 AC Woerden
06 54 20 04 91
of via: shhvboek@xs4all.nl

Advertenties

Via secretariaat SHHV
06 50 25 78 22 of via mail@shhv.info

SHHV

ISSN 0166-7246

Redactie

F.J. (Frans) van Bork, Woerden
R.A.J. (Roelof) Hamoen, Bodegraven
E.W. (Evert) de Jong, Linschoten
I. (Iman) Vroman, Woerden

Redactieadres

Gravenstein 88, 2411 GM Bodegraven
redactie@shhv.info

Vormgeving en drukwerk

Drukwerkstudio.nl, Woerden

Heemtijsdinghen verschijnt vier keer per jaar. Bijdragen voor het tijdschrift kunnen worden ingeleverd op het redactieadres, bij voorkeur per e-mail in Microsoft Word. Illustraties dienen vrij te zijn van rechten en voorzien van onderschriften met bronvermelding. De plaats van de illustraties kan in de tekst worden aangegeven. Meer informatie is te vinden op de website van de SHHV.

Contributie

Kosten lidmaatschap SHHV € 25,00 per jaar, inclusief abonnement Heemtijsdinghen en Nieuwsbrief. Partner- en juniorleden (tot 25 jaar) € 10,00 per jaar. Het verenigingsjaar loopt van 1 januari t/m 31 december. Het lidmaatschap wordt aangegaan voor onbepaalde tijd en automatisch verlengd. Beëindigen lidmaatschap schriftelijk of per e-mail aangeven vóór 4 december van het lopende jaar.

Bankrekeningnummer

NL42 RBRB 0943 3513 40 t.n.v. Sticht-Hollandse Historische Vereniging te Woerden.

